

E-GOVERNANCE APPLICATIONS AND THEIR IMPORTANCE FOR UNIVERSITIES

Jehad ALOWYD*

*Doktora Öğrencisi, Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, alowyd.jehad@std.izu.edu.tr

Received Date: 09.08.2024

Accepted Date:09.10.2024

Copyright © 2024 Jehad ALOWYD. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

E-governance applications are systems that utilize digital technologies in public administration and other organizations to make governance processes more transparent, effective, and accessible. In universities, these applications enable the management, education, and student services to be carried out through digital platforms. Through e-governance, universities can easily perform processes such as student registration, course selection, and academic calendar arrangements in a digital environment. Additionally, the opportunities for information sharing and collaboration increase, allowing national and international projects between universities to be managed more efficiently. The importance of e-governance for universities lies particularly in its ability to enhance efficiency and enable more effective use of resources. The purpose of this study is to evaluate the significance of e-governance applications for universities. With the increase in e-governance applications and the digitization of administrative processes, communication between students, academics, and administrators will be expedited, while bureaucratic procedures will be reduced, speeding up decision-making processes. Furthermore, the integration of data management and analytics systems in universities will contribute to better monitoring and improvement of academic performance. Thus, universities will achieve digital transformation both academically and administratively, becoming more dynamic and competitive institutions.

Keywords: E-Governance, Digitalization, Universities

JEL Classifications: M21, Q58

ELEKTRONİK YÖNETİŞİM UYGULAMALARI VE ÜNİVERSİTELER İÇİN ÖNEMİ

ÖZET

Elektronik yönetim (e-yönetişim) uygulamaları, dijital teknolojilerin kamu yönetiminde ve diğer organizasyonlarda kullanılmasıyla yönetim süreçlerini daha şeffaf, etkili ve erişilebilir hale getiren sistemlerdir. Üniversitelerde bu uygulamalar, yönetim, öğretim ve öğrenci hizmetlerinin dijital platformlar üzerinden yürütülmesine olanak tanır. E-yönetişim sayesinde, üniversiteler öğrenci kayıt işlemleri, ders seçimleri, akademik takvim düzenlemeleri gibi süreçleri kolaylıkla dijital ortamda gerçekleştirebilir. Ayrıca, bilgi paylaşımı ve iş birliği imkânları artarak, üniversiteler arası ulusal ve uluslararası projeler daha etkin bir şekilde yönetilebilir. Üniversiteler için e-yönetişimin önemi, özellikle verimliliği artırması ve kaynakların daha etkin kullanılmasına olanak sağlamasından gelir. Bu çalışmanın amacı, elektronik yönetim uygulamalarının üniversiteler için önemini değerlendirmektir. Elektronik yönetim uygulamalarının artışı ile dijitalleşen yönetim süreçleri sayesinde, öğrenciler, akademisyenler ve yöneticiler arasındaki iletişim hızlanırken, bürokratik işlemler azaltılarak karar alma süreçleri hızlanacaktır. Ayrıca, üniversitelerde veri yönetimi ve analitik sistemlerin entegrasyonu, akademik performansın daha iyi izlenmesine ve iyileştirilmesine katkı sağlayacaktır. Böylece, üniversiteler hem akademik hem de idari anlamda dijital dönüşümü gerçekleştirerek, daha dinamik ve rekabetçi bir yapıya dönüşmüş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Elektronik Yönetişim, Dijitalleşme, Üniversiteler

JEL Sınıflandırması: M21, Q58

1.GİRİŞ

Yönetişim, kamu kurumları ve özel sektör arasındaki ilişkilerin yönetilmesi sürecini ifade ederken, e-yönetişim bu süreci dijital platformlar ve bilgi teknolojileri aracılığıyla gerçekleştiren bir yapı sunmaktadır. Özellikle üniversiteler gibi karmaşık ve çok paydaşlı yapılar için yönetişim, etkin karar alma süreçleri, şeffaflık ve hesap verebilirlik açısından kritik bir öneme sahiptir. E-yönetişim ise, bu süreçleri daha hızlı ve etkili bir şekilde yürütme olanağı sağlamakta, aynı zamanda öğrenci, akademik personel ve yöneticiler arasında daha güçlü bir etkileşim oluşturma imkanı sunmaktadır. Bu dijital dönüşüm, geleneksel yönetişim anlayışını geliştirerek, yükseköğretim kurumlarının topluma daha duyarlı, katılımcı ve sürdürülebilir hale gelmesine katkıda bulunmaktadır.

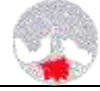
E-yönetişimin üniversitelerdeki önemi, bilgiye erişimin kolaylaşması, karar alma süreçlerinin hızlanması ve çevresel sürdürülebilirlik gibi pek çok açıdan kendini göstermektedir. Dijital platformlar aracılığıyla sağlanan şeffaflık, paydaşların yönetim süreçlerine katılımını artırırken, aynı zamanda bu süreçlerin daha verimli ve hesap verebilir bir şekilde yürütülmesine zemin hazırlamaktadır. Öğrenciler ve akademik personel, e-yönetişim sayesinde kendi ihtiyaçlarına yönelik hizmetlere daha kolay erişim sağlayarak, bilinçli kararlar alma şansı bulmaktadır. Dolayısıyla, üniversitelerin e-yönetişim uygulamaları, yükseköğretim sisteminin gelişimine katkı sağlayarak, eğitim ve araştırma kalitesini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal ve çevresel sorunlara çözüm üretme kapasitesini de güçlendirmektedir.

2. YÖNETİŞİM KAVRAMI

On üçüncü yüzyılda “gouvernance” terimiyle kullanılan yönetişim, o dönemde yönetme becerisi anlamını taşımaktaydı. 14. yüzyılda ise “governance” olarak İngilizceye geçiş yapan bu kavram, günümüzde modern kamu yönetimi alanında en dikkat çeken yaklaşımlardan biri haline gelmiştir. Yönetişim, kavram olarak sıkça “yönetim” ile eş anlamlı şekilde kullanılsa da aslında daha geniş bir anlama sahiptir. Yönetişim, “yönetim”den farklı olarak merkezi yönetimin diğer paydaşlarla eşit bir düzlemde yer aldığı bir yönetim anlayışını savunur. Latince kökenli “guberne” kelimesinden türeyen yönetişim, yönetmek ve karar almak anlamlarına gelmekle birlikte, belirlenen hedefe ulaşmada sergilenen ortak çalışmayı ifade eder (Abounoori ve Mahbobian, 2015: 3838).

Yönetişim, klasik yönetim anlayışına karşı geliştirilen bir kavram olup, merkeziyetçilik, hiyerarşi, bürokratik yapı ve gizliliğin baskın olduğu geleneksel yönetim tarzına bir alternatif sunar. Bu yeni yaklaşım, açık yönetim ilkesini, şeffaflığı, hesap verebilirliği ve halkın kendi yönetimine katılımını vurgulayan bir yönetim modeli olarak tanımlanmaktadır. Yönetişim, yalnızca devletin karar aldığı bir sistemi değil, tüm paydaşların sürece dâhil olduğu, daha kapsayıcı ve işbirliğine dayalı bir yönetim biçimini teşvik eder (Olsen, 2015: 425).

Yönetişim kavramını tam anlamıyla kavrayabilmek için, modern yönetim yaklaşımlarının iyi anlaşılması gereklidir. 20. yüzyılın ortalarına kadar, toplumların sorunlarının çözüm yeri olarak sadece siyasi otoriteler görülmüş ve geleneksel kamu yönetimi anlayışı hâkim olmuştur. Bu dönemlerde devlet, baskıcı ve yukarıdan aşağıya bir yönetim tarzıyla toplumun sorunlarını

çözmeye çalışmıştır. Ancak, sanayi toplumlarının gelişmesi, şehirleşmenin hız kazanması ve dünya nüfusunun artışı gibi faktörler, ekonomik ve toplumsal dengeleri daha da önemli hale getirmiştir. Bu değişimlerle birlikte, geleneksel yönetim sistemleri yetersiz kalmaya başlamış ve daha modern, demokratik ve katılımcı yönetim anlayışları ön plana çıkmıştır (Stojanovska vd., 2014: 51).

Bu yeni dönemde, devletin artık sadece yöneten bir organ olmadığı, toplumun tüm katmanlarıyla birlikte sorunların çözümünde aktif bir rol oynadığı bir yönetim anlayışı benimsenmiştir. Yönetişim, toplumun baskı altında değil, daha özgür, katılımcı ve hesap verebilir bir şekilde yönetildiği bir sistemin temelini oluşturur. Devletin bu süreçte sadece bir karar mercii değil, bir kolaylaştırıcı rol üstlenmesi, yönetimde halkın daha fazla söz sahibi olmasına olanak tanır. Böylece yönetişim, daha demokratik, esnek ve sürdürülebilir yönetim modelleri için gerekli altyapıyı sağlamaktadır (Sridevi, Kumar ve Radhikhaashree, 2017: 161).

Yönetişimin bu yeni anlayışı, özellikle toplumun tüm paydaşlarını bir araya getirerek, ortak hedefler doğrultusunda işbirliği içinde hareket etmelerini amaçlar. Bu süreçte devlet, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve bireylerin hepsi aktif katılımcılar olarak görülür ve sorunların çözümünde ortak bir sorumluluk taşırlar. Bu bağlamda yönetişim, sadece bir yönetim tarzı değil, toplumsal dönüşüm ve katılımın güçlü bir aracı olarak kabul edilir (Sumathy, 2020: 834).

1970'li yıllarda birçok devlet, ekonomik krizlerle yüzleşmek zorunda kalmış ve bu durum yönetim sistemlerinde köklü değişikliklerin yapılması için bir zemin oluşturmuştur. 1980'lerde serbest piyasa ekonomisi yaygınlaşmış ve yönetimlerin sunduğu hizmet kalitesinin sorgulanmaya başladığı bir dönem yaşanmıştır. Bu süreçte, yerel aktörlerin karar alma süreçlerinde daha aktif hale gelmelerini sağlayan, bürokratik yapıları minimize eden ve kamu yönetimine işletme mantığını entegre eden bir anlayış benimsenmiştir. Devlet yönetiminde hiyerarşik ve merkezi yapıların yerini, daha esnek, işbirliğine dayalı ve sonuç odaklı bir model almaya başlamıştır (Kompella, 2020: 89).

1990'lardan itibaren yönetişim kavramı, sosyal ve siyasal teorilerde önemli bir tartışma konusu haline gelmiş ve sadece işletme yönetimi alanında değil, iktisat, siyaset ve kamu yönetimi gibi farklı disiplinlerde de kullanılmaya başlanmıştır. Yönetişimin bu genişleyen kapsamı, yerel, ulusal ve uluslararası yönetim seviyelerine kadar uzanmış, bu da kavramın tek bir tanımla ifade edilmesini zorlaştırmıştır. Bu nedenle, yönetişim, farklı bağlamlarda farklı anlamlar kazanan bir olgu haline gelmiştir (Uwizeyimana, 2015: 151).

Günümüz dünyasında ise yönetim anlayışı, önceden belirlenmiş merkezi bir hedefe doğru ilerleyen, tek bir otoritenin karar verdiği ve araçsal rasyonaliteyi öne çıkaran klasik yönetim modelinden uzaklaşmıştır. Bunun yerine, insan haklarına dayalı, performansa dayalı ölçütlerle çalışan, çok aktörlü ve yerel düzeyde ağsal ilişkilere dayalı yeni bir yönetişim modeli ön plana çıkmıştır. Bu yeni model, kaynakların daha etkin yönlendirilmesini sağlayarak, toplumdaki çeşitli aktörleri harekete geçiren ve onları kendi çözümlerini üretmeye teşvik eden bir yapıya sahiptir. Yani, yönetişim sadece kararları merkezi bir otoriteye bırakmak yerine, toplumsal

katılımı ve işbirliğini teşvik eden, karar alma süreçlerini çok katmanlı bir hale getiren bir yönetim biçimine dönüşmüştür (Thakur, Kashyap ve Nim, 2020: 5442).

Bu dönüşüm, yönetim kavramının, yalnızca bir yönetim modeli olmaktan çıkıp, toplumu bir bütün olarak harekete geçiren ve toplumdaki aktörleri sorumluluk almaya teşvik eden bir süreç haline gelmesine neden olmuştur. Yönetişim, devletin tek başına karar almadığı, aksine birçok paydaşın aktif rol aldığı, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayışını temsil etmektedir. Bu bağlamda, yönetişim, modern yönetim anlayışının en önemli unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir.

Stoker (1998), yönetişimi yönetim sisteminin yeniden yapılandırılması olarak tanımlarken, yönetişimin beş temel niteliğine dikkat çeker. Birincisi, yönetişim sadece hükümeti değil, farklı kurumlar ve aktörleri de kapsar. İkincisi, sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde sorumluluk ve sınırların belirsiz olduğunu vurgular. Üçüncüsü, kurumlar arası işbirliğinin kolektif eylemlerdeki bağlayıcı rolüne işaret eder. Dördüncüsü, özerk aktörlerin oluşturduğu ağların önemini ortaya koyar. Beşincisi ise, yönetişimin hükümetin komuta yetkisine dayanmadan, işleri yeni araç ve tekniklerle yürütebilme kapasitesini kabul ettiğini ve hükümeti rehber olarak konumlandığını belirtir (Meijer, 2015: 198).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) 2007 yılında yönetişim kavramını, yönetim sürecinde iktidarın nasıl kullanıldığı, kararların nasıl alındığı ve vatandaşların ya da ilgili kurumların bu süreçteki rolünü belirleyen kurumlar, prosedürler ve gelenekler arasındaki etkileşim olarak tanımlamıştır. Dünya Bankası ise, 1989 Dünya Gelişme Raporu'nda iyi yönetişim kavramını literatüre dahil etmiş ve 1994 yılında bu kavramı şeffaf, öngörülebilir karar süreçlerine sahip, sorumluluk taşıyan bir yönetim ve aktif sivil katılımın olduğu bir düzen olarak tanımlamıştır. İyi yönetişim, vatandaşları yalnızca yönetilen değil, karar süreçlerine katılan ve yön veren aktörler olarak görmektedir. Avrupa Komisyonu da 2001 yılında hazırladığı Beyaz Kitap'ta yönetişimi, AB düzeyindeki yetki kullanımıyla ilgili süreçler, kurallar ve davranışlar olarak ifade etmiştir (Acanga vd., 2022: 13).

Literatüre bakıldığında, yönetişim kavramına yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda birbirini tamamlayan birçok ilkenin yönetişim kavramı çatısı altında incelendiği görülmektedir. Bu ilkeler aşağıda açıklanmaktadır.

1. Şeffaflık – Açıklık İlkesi: Şeffaflık, iyi yönetişimin temel ilkelerinden biri olarak, devletlerin, özel sektör kuruluşlarının ve uluslararası örgütlerin aldıkları kararlar ve faaliyetleri hakkında bireylerin zamanında, açık, anlaşılır ve güvenilir bilgilere erişebilmesini ifade eder. Bu ilke, iletişim kanallarını açarak kaynaklar üzerinde daha fazla inceleme yapılmasını sağlar ve özellikle "güven", "sorumluluk", "hesap verebilirlik" ve "katılımcılık" gibi kavramları öne çıkarırken, merkezi kontrol anlayışını dışlar. Şeffaflık, karar alma süreçlerinin açık ve anlaşılır olmasını, halkın bu süreçlere katılımını ve kanunların net bir şekilde uygulanmasını teşvik ederken, aynı zamanda yasaların açık ve anlaşılır olmasını da öngörür. Nitelikli şeffaflık, kamuya açık ve gizli bilgilerin dikkatlice ayrılmasını ve bilgilendirmenin bu doğrultuda yapılmasını gerektirir (Beniwal ve Sikka, 2017: 72).

Şeffaflık, yönetim sisteminde yolsuzluk ve adam kayırmacılığı önlemeyi amaçlar ve halkın kamu yönetimi üzerindeki gözlem kapasitesini artırır. Yönetim süreçlerinin açık olması ve vatandaşların karar alma süreçlerine katılımını sağlamasıyla bu ilke, kamu yönetiminde güveni tesis eder. Ancak, bilgiye erişimin sadece belgelerle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda halkın karar süreçlerine aktif katılımını da içerdiği unutulmamalıdır. Şeffaf bir yönetim, halka açık toplantılar, komisyonlar ve görüş alma süreçleriyle güçlenir. Ekonomik istikrarı olan ülkelerde bile tam anlamıyla sağlanması zor olan şeffaflık, yönetimde dilin anlaşılır olması, süreçlerin takip edilebilir ve katılımcı bir yapıda yürütülmesiyle mümkün olabilir (Bouguetaia ve Mezouri, 2024: 252).

2. Hesap Verebilirlik İlkesi: Hesap verebilirlik, modern yönetim sistemlerinde kilit bir unsur olup, bir kişi, kurum ya da yönetimin eylemlerinden dolayı belirli bir otoriteye karşı sorumlu tutulmasını ifade eder. Demokratik yönetimlerin olmazsa olmazı olan bu kavram, denetim, sorumluluk ve şeffaflıkla doğrudan ilişkilidir. Kamu görevlilerinin ve kurumlarının, kaynakları nasıl kullandıkları ve aldıkları kararlar hakkında halka karşı hesap verebilir olması, yönetimde güven ve saydamlık sağlar. Hesap verebilirlik, yönetenler ile yönetilenler arasındaki ilişkileri düzenler ve özellikle kamu sermayesinin yönetimi konusunda yönetimlerin hesap sorulabilir olmasını öngörür. Bu sayede, yönetim süreçleri daha şeffaf hale gelirken, liderlerin de sorumluluklarını bilmesi ve kararlarının sonuçlarından sorumlu olması gerektiği vurgulanır (Dash ve Pani, 2016: 843).

Hesap verebilirliğin çeşitli türleri bulunmaktadır. Yukarı yönlü hesap verebilirlik, alt birimlerin üst birimlere karşı sorumlu olması anlamına gelirken, aşağı yönlü hesap verebilirlik, üst düzey kurumların daha alt düzeylere hesap vermesini ifade eder. Dikey hesap verebilirlik, vatandaşların seçimler ve medya aracılığıyla yönetim üzerinde denetim sağlamasını içerir. Yatay hesap verebilirlik ise devletin diğer kurumları tarafından yönetimin denetlenmesini öngörür. Melez hesap verebilirlik, sivil toplumun devlet performansını denetlemesini sağlarken, dış yönlü hesap verebilirlik, uluslararası bağışçılar karşısında yerel yönetimlerin sorumluluğunu ifade eder. Sosyal hesap verebilirlik ise sivil toplumun hükümet faaliyetlerine katılımını ve denetimini ön plana çıkarır (Duggar, Bang ve Tripathy, 2023: 116).

3. Katılım İlkesi: Katılım ilkesi, iyi yönetişimin temel unsurlarından biridir ve tüm paydaşların, özellikle vatandaşların, politika ve karar alma süreçlerine adil bir şekilde dâhil olmasını gerektirir. Katılım, bireylerin karar verme, uygulama ve denetleme aşamalarında aktif bir rol almasını teşvik eder; bu da daha etkili ve sürdürülebilir sonuçlar elde edilmesine katkı sağlar. Temsili demokrasi sistemlerinde yaşanan zorluklar, halkın temsil gücünün düşüklüğü ve alınan kararların halkın beklentileriyle çelişebilmesi gibi sorunlar, katılımın önemini artırır. Katılımcı demokrasi modelleri, vatandaşların katılımını yeniden sağlamayı ve demokrasiyi canlandırmayı hedeflerken, tüm toplum kesimlerinin ortaklık içinde yer alması gerektiğini vurgular. Bu bağlamda, merkezi ve yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer aktörlerin iş birliği, katılım sürecinin başarısı için kritik öneme sahiptir (Fakeeh, 2016: 10).

4. Hukukun Üstünlüğü İlkesi: Hukukun üstünlüğü ilkesi, etkili bir hukuk sisteminin varlığını gerektirir ve devletin yasalarla sınırlı olduğu bir yönetim anlayışını benimser. Bu ilke, yasaların

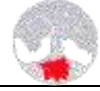
tarafsız, genel ve erişilebilir olmasını sağlar; yürütme ve yasama organlarının birbirinden ayrılmasına olanak tanır. İyi yönetim açısından yasaların açık, tutarlı ve uyulabilir olması, bağımsız yargı organları tarafından adil bir şekilde yorumlanması kritik öneme sahiptir. Hukukun üstünlüğü, toplumdaki bireylerin ve kurumların haklarını koruyarak adaletin sağlanmasına, yolsuzlukların önlenmesine ve sosyal eşitliğin temin edilmesine katkıda bulunur. Ayrıca, bu ilke diğer yönetim ilkeleriyle de bütünlük içinde olup, adil katılım, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi unsurlarla ilişkilidir (Irfan, 2017: 38).

5. Eşitlik İlkesi: Eşitlik ilkesi, herkesin din, dil, cinsiyet, ırk ve diğer özelliklerinden bağımsız olarak eşit fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Etkili bir yönetimde, tüm bireylerin mevcut haklarını koruma ve geliştirme hakları eşit olmalıdır. Bu ilke, bireylerin siyasal süreçlere eşit katılımını, kamu sektörünün tarafsız kararlar almasını ve yasal düzenlemelerin herkese eşit uygulanmasını teşvik eder. Devlet, bireylere eşit fırsatlar sunarak toplumsal, ekonomik ve siyasal yaşamda aktif rol alabilmelerini sağlamalıdır. Eşitlik ilkesi, hukuk önünde eşitlik, fırsat eşitliği ve toplumsal eşitlik gibi alt kavramlarla bütünlük ve diğer yönetim ilkeleriyle, örneğin hukukun üstünlüğü ve hesap verebilirlik ile yakından ilişkilidir (Islam ve Ehsan, 2015: 103).

6. Tutarlılık İlkesi: Tutarlılık ilkesi, birden fazla karar ve eylemin uyumlu olmasını ve çelişki içermemesini ifade eder. Bu ilke, yönetim süreçlerinin çeşitli bölgelerde veya etnik gruplar arasında farklılık göstermeden uygulanmasını ve zamanla değişen koşullara göre politikaların tutarlı bir şekilde güncellenmesini gerektirir. Kamu yönetiminde, çeşitli grupların bulunması, uygulamaların çok alanlı olarak yürütülmesi ve karar süreçlerindeki değişiklikler, tutarlılığın önemini vurgular. Ayrıca, etkili liderlik ve kamuoyuna karşı şeffaflık da tutarlılıkla ilişkilidir. Tutarlılık ilkesi, etkinlik ve verimlilik ile eşitlik ilkeleriyle bir arada değerlendirilmelidir (Javed, 2019: 41).

7. Etkinlik – Verimlilik İlkesi: Etkinlik ilkesi, yönetim bağlamında karar organlarının sorun çözme kapasitesini ifade ederken, verimlilik, kamu ürün ve hizmetlerinin en az kaynakla maksimum fayda sağlama çabasını temsil eder. Her iki kavram da uzun vadeli hedefler, kaynakların etkili kullanımı ve toplumsal geri bildirimlere hızlı yanıt verme yeteneği ile bağlantılıdır. Etkin bir yönetim, devlet, özel sektör, sivil toplum ve vatandaşların işbirliği içinde hareket etmesini gerektirir; bu da yönetimdeki etkinlik ve verimliliğin sağlanmasında kritik bir rol oynar. Kamu hizmetlerinin sunumunda kamu yararının ne ölçüde gerçekleştiği, etkin ve verimli yönetimle doğrudan ilişkilidir (Krishna, 2014: 7).

İyi yönetimde, etkinlik ve verimlilik, katılımcı demokrasi ile birlikte değerlendirilmeli, demokratik süreçler ön planda tutulmalıdır. Kamu yönetiminde bu kavramlar, özel sektördeki gibi yalnızca sonuç odaklı bir hedef olarak ele alınmaz; daha demokratik bir yapıya ulaşmanın bir aracı olarak görülür. Ayrıca, etkinlik ve verimlilik, e-yönetim bağlamında hukuki, siyasi ve ekonomik açıdan da değerlendirilmelidir. Etkin bir yönetim, hesap verebilirlik ve stratejik vizyon ile de yakından ilişkilidir; bu nedenle yönetim ilkeleri birbirleriyle bağlantılı olup, ancak birlikte değerlendirildiğinde anlam kazanır (Meijer, 2015: 198).

8. Cevap Verebilirlik İlkesi: Cevap verebilirlik, yönetimin vatandaşların ihtiyaçlarına duyarlılığını ve bu ihtiyaçlara yanıt verme kapasitesini ifade eder. Bu ilke, yönetim süreçlerinde olumlu ya da olumsuz geri bildirimlere hızlı ve etkili yanıt vermek, sorunları dikkatle dinlemek ve ihtiyaç analizi yapmakla gerçekleşir. Cevap verebilirlik, vatandaşların katılımını teşvik eden mekanizmaların varlığıyla güçlenir; örneğin, anketler, açık oturumlar ve şikayet mekanizmaları gibi araçlar kullanılır. Ayrıca, programların hedeflerine ulaşma oranı, sistemin ihtiyaçlara yanıt verme yeteneğini gösterir. Cevap verebilirlik ilkesi, katılım ve hesap verebilirlik ile sıkı bir bağ kurarak, yöneticilerin vatandaşları dinleyerek ihtiyaçlarını karşılaması gerektiğini vurgular; böylece etkin ve verimli bir yönetim anlayışının benimsenmesi sağlanır (Mishra, 2014: 341).

9. Stratejik Vizyon İlkesi: stratejik vizyon ilkesi, tüm aktörlerin başarıya ulaşmak için hangi unsurların gerekli olduğunu ortak bir anlayışla benimsediği geniş ve uzun vadeli bir bakış açısını ifade eder. Bu ilke, yönetişimin tüm paydaşlarının sosyal, kültürel ve tarihsel bağlamda derinlemesine bir perspektife sahip olmasını gerektirir. Stratejik vizyonun varlığı, liderlerin kalkınma ile ilgili etkin bir anlayış geliştirmesini sağlar ve kamu süreçlerini yönlendiren ve denetleyen bir sorumluluk üstlenmelerini teşvik eder (Nagaraja, 2016: 50).

Bir stratejik vizyon, hem yöneticiler hem de çalışanlar tarafından belirlenmeli ve bu hedeflerin ulaşılabilir olması sağlanmalıdır. Çalışanların bu vizyona inanmaları, başarılı bir yönetişim için kritik öneme sahiptir. Yönetişimin kamu yönetimi anlayışının temel amacı, en geniş halk kesimlerinin memnuniyetini sağlayacak ve sürdürülebilir bir çerçevede kamu hizmetlerini sunmaktır. Bu süreçte, stratejik vizyonun açık, net ve sürekli bir şekilde var olması, yönetişim sisteminin etkili bir biçimde işlemesi için elzemdir. Böylece, toplumsal ihtiyaçlara karşı duyarlı, kapsamlı ve ileriye dönük bir yönetim anlayışı oluşturulabilir (Nielsen, 2016: 107).

3. ELEKTRONİK YÖNETİŞİM KAVRAMI

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hayatımızın her alanında etkisini artırmasıyla birlikte yönetim ve yönetilme sistemlerinde de önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu dönüşüm, sadece günlük yaşamı etkilemekle kalmamış, aynı zamanda yönetim yapısının da yeniden şekillenmesine yol açmıştır. Özellikle e-devlet, e-demokrasi ve e-katılım gibi kavramlar, bu yeni yönetim anlayışının temel taşlarını oluştururken, yönetişimin bilgi ve iletişim teknolojilerinden nasıl yararlanabileceğini de gözler önüne sermektedir (Hanisch vd., 2023: 113777).

E-yönetim, bu bağlamda, geleneksel yönetim anlayışlarının ötesine geçerek, teknolojik olanakları etkin bir şekilde kullanan bir yönetişim biçimi olarak ortaya çıkmıştır. E-yönetimin sağladığı avantajlar arasında, bilgiye daha hızlı erişim, vatandaşlarla daha etkin iletişim kurma imkânı ve kamu hizmetlerinin daha şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde sunulması gibi unsurlar bulunmaktadır. Bu süreçte, bireylerin yönetime katılımını artıran ve demokratik değerleri pekiştiren e-katılım gibi uygulamalar, yönetişimdeki değişimin en somut örneklerini teşkil etmektedir. Sonuç olarak, bilgi ve iletişim teknolojileri, yönetim sistemlerini daha dinamik, etkili ve şeffaf hale getirerek, modern bir yönetişim anlayışının temellerini atmaktadır (Grover, Tseng ve Pu, 2022: 103639).

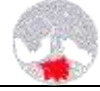
1980 sonrasında yaşanan iktisadi, politik ve toplumsal dönüşümler, devlet-toplum, devlet-özel sektör ve devlet-birey ilişkilerinde önemli değişikliklere neden olmuştur. Bu değişimler, kamusal politikaların geliştirilmesi ve kamusal hizmetlerin sunulması sürecinde yeni arayışların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Mevcut yönetim pratiklerinin birçok açıdan yetersiz kalması, yeni yaklaşımların doğmasına yol açmış ve özellikle "yönetişim" kavramı bu yeni pratiklerin bir ifadesi haline gelmiştir (Singh, 2015: 96).

Yönetim süreçlerinin evriminde yaşanan bu değişimler, pratikte etkili bir şekilde uygulamaya konduğunda, "e-yönetim" terimi kullanılmaya başlanmıştır. E-yönetim, devletin dönüşen biçim ve rollerini ifade ederken, aynı zamanda bu dönüşümü gerçekleştirecek mekanizmaları ve yeni kurallar bütünü de tanımlar. Dolayısıyla, e-yönetim, kamu yönetiminde sürekli bir reform anlayışının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu kavram, çağdaş kamu yönetimi teorilerinin, özellikle yeni kamu işletmeciliği ve yönetim kuramlarının yeniden şekillendirilmiş bir versiyonu olarak değerlendirilmektedir. 21. yüzyıldaki yönetim teorilerinin son halkası olarak kabul edilen e-yönetim, modern yönetim anlayışlarının somut bir yansıması olarak, kamu yönetiminde etkinlik ve verimliliği artırmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, e-yönetim sadece bir yönetim aracı değil, aynı zamanda devletin vatandaşlarıyla olan ilişkisini güçlendiren ve kamu hizmetlerinin sunumunu daha etkili hale getiren bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır (Sridevi, Kumar ve Radhikhaashree, 2017: 161).

Yönetişim kavramının reform sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kamu yönetiminde her alanda farklı şekillerde kullanılmaya başlanması, yani kamu yönetiminin dijitalleşmesi, vatandaşları devlete daha yakın hale getirmiş ve birlikte yönetme anlayışını güçlendirmiştir. E-yönetişim, yönetim kavramlarının ötesinde, bilgi ve iletişim teknolojilerinin daha yoğun bir şekilde entegre edildiği, katılımcı, demokratik ve sinerjiye dayalı bir ağ yönetişimi modeli olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, e-yönetişim, yönetişimin elektronik boyutu olarak, toplumun çeşitli aktörlerini kamusal karar alma süreçlerine dâhil eden bir demokratik yönetişim modelini ifade eder (Sumathy, 2020: 834).

Bu model çerçevesinde, kamu karar alma süreçlerine katılım arttıkça, sunulan hizmetlerin kalitesi ve verilen kararların sahiplenilerek uygulanabilirliği de artmaktadır. E-yönetişim, vatandaşlara en iyi hizmeti sunmayı, açıklık ve hesap verebilirliği güçlendirmeyi, hükümetin etkinliğini artırmayı, bilgi yoluyla vatandaşların katılımını teşvik etmeyi ve iş ile endüstri arayüzünü geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu hedefler doğrultusunda, kamu yönetimini daha verimli, etkili, şeffaf, dinamik, kolay erişilebilir ve maliyet etkin hale getirme çabası içerisinde (Thakur, Kashyap ve Nim, 2020: 5442).

E-yönetişimin başarısını sağlamak için, toplumdaki farklı aktörlerin karar alma süreçlerine katılımını teşvik etmek esastır. Bu aktörler arasında e-demokrasi, e-devlet, e-iş ve e-halk gibi unsurlar bulunmaktadır. Bu aktörlerin etkileşimi, kamu hizmetlerinin daha etkin bir biçimde sunulmasını sağlarken, aynı zamanda toplumun her kesiminin bu süreçlere katılımını artırır. Böylece, kamu yönetiminde dijitalleşmenin sağladığı olanaklar, hem devletin hem de vatandaşların daha iyi bir yönetim anlayışına ulaşmasına katkıda bulunmaktadır (Algazo, Ibrahim ve Yusoff, 2021: 18).

E-yönetişim, e-devlet ve e-demokrasi sisteminin toplumsal aktörler tarafından içselleştirilen bir biçimdir. Başka bir ifadeyle, e-yönetişim, devlet ve devlet dışı aktörlerin yönetim ilkelerini ve varsayımlarını benimsemesinin ardından ağ üzerinden etkileşime girmesini ifade eder. Bu çerçevede e-yönetim, devletin aktörlere tek yönlü bilgi akışı sunmasının ötesine geçerek, tüm aktörleri ağ ortamında etkileşimli bir şekilde dahil eden siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişki kurma modelini temsil eder (Alharbi, Papadaki ve Dowland, 2014: 320).

Bu model, belirli aşamalardan geçerek olgunlaşmaktadır. Söz konusu aşamalar, “bilgi aşaması”, “etkileşim aşaması”, “işlem aşaması” ve nihai aşama olan “dönüşüm aşaması” şeklinde sıralanabilir. Dönüşüm aşaması ya da bazılarında göre e-yönetim aşaması, tüm kamu birimlerinin birbirine entegre edildiği ve tüm faaliyetlerin tek bir noktadan sunulabildiği aşamadır. Bu aşama, etkililik, maliyet etkinliği, kullanıcı memnuniyeti ve katılım imkanlarının geliştirilmesi açısından son derece avantajlıdır (Bano vd., 2024: 105).

Ancak bu aşamaya geçiş yapılabilmesi için, gerekli altyapı yatırımlarının (örneğin, entegre ağlar ve tek durak uygulamaları) yanı sıra, hukuk devleti ilkeleri ve normlarına uygun bir hukuksal çerçeve geliştirilmesi gereklidir. Ayrıca, yurttaşların eğitimi ve toplumun zihniyet dönüşümü gibi kapsamlı değişiklikler de şarttır. İşte bu nedenle, son aşamaya “dönüşüm” adı verilmiştir; zira bu dönüşüm, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik boyutları bir arada barındıran çok yönlü bir süreçtir. Tüm bu unsurlar, e-yönetimin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için hayati öneme sahiptir.

E-yönetişim, devletin yönetim süreçlerini ve uygulamalarını iyileştirmek, basitleştirmek, yeniden yapılandırmak, yeni süreçler ve yapılar oluşturmak ve bilgi sunumunu daha erişilebilir hale getirmek amacıyla kullanılan bir kavramdır. Bu bağlamda, e-yönetişim, devlet ile vatandaş, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve diğer tüm aktörler arasındaki ilişkileri teknoloji vasıtasıyla yeniden şekillendiren bir model olarak ortaya çıkmaktadır. Bu model, yatay bir koordinasyon yapısı içerisinde, ilgili tüm tarafların ağ tabanlı örgütlenmeler aracılığıyla devlet yönetimine katılımını sağlamayı hedefler. Aynı zamanda, yerel bilgi ağlarını etkin bir şekilde kullanarak yönetim sürecine katkıda bulunan bir yapı kurar (Batool vd., 2021: 823).

E-yönetişim, katılımcılık, şeffaflık, hesap verebilirlik, etkinlik, verimlilik ve stratejik planlama gibi temel yönetim ilkeleriyle sıkı bir ilişki içerisinde. Gerçekten de, e-devlet uygulamalarıyla bireylerin bilgiye daha kolay erişmesini sağlayarak vatandaşların yönetim süreçlerine daha aktif katılımını mümkün kılar. Bunun yanı sıra, e-demokrasi gibi uygulamalar yoluyla devletin hesap verebilirliğini ve şeffaflığını artırarak, daha etkili ve verimli bir yönetim sunmayı amaçlar. Bu süreç, sadece devleti daha etkin kılmakla kalmaz, aynı zamanda devletin vatandaşa karşı güvenilirliğini artırmayı ve yolsuzlukla mücadeleyi kolaylaştırmayı hedefler (Cortés-Cediel, Cantador ve Gil, 2017: 1).

E-yönetişim, tüm bu özellikleriyle, devletin toplumsal aktörlerle olan ilişkilerini güçlendiren, yönetim süreçlerini iyileştiren ve demokratik katılımı teşvik eden bir araçtır. Devletin işleyişini modernleştiren bu yaklaşım, vatandaşlar ve diğer aktörler için daha şeffaf, daha hesap verebilir

ve daha katılımcı bir devlet yapısının oluşmasına katkıda bulunur. Teknolojinin sunduğu imkanlarla, halkın yönetimde söz sahibi olmasını sağlayan e-yönetişim, aynı zamanda kamu hizmetlerinin daha etkin sunulmasına ve bu sayede toplumdaki tüm paydaşların fayda sağlamasına yönelik bir mekanizma olarak işlev görmektedir (Gobble, 2018: 66).

E-yönetişim, vatandaşların kamusal bilgilere erişimini kolaylaştırarak kamu hizmetlerinin kalitesini artırırken, düşük maliyetle daha kaliteli hizmet sunulmasına olanak tanır. Aynı zamanda, bilgi temelli ekonomide yeni yeteneklerin keşfiyle yaşam standartlarını iyileştirir ve ticaret ile çevrim içi bankacılık olanaklarını genişletir. Veri akışını daha etkili hale getirerek karar alma süreçlerini yerelleştirir ve bürokrasiyi azaltarak tasarruf sağlar. Bu sayede, aktörlerin devletin tüm birimlerine hızlı erişimi mümkün olur ve pazar ekonomisi, bilgi paylaşımı sayesinde rahatlar, kamu hizmetleri genişler. Ayrıca, kaynakların daha verimli yönetilmesi sağlanır ve vatandaş-devlet ilişkilerinde güven köprüsü güçlenir. Son olarak, idari ve yargısal hesap verebilirlik artarak daha şeffaf bir yönetim oluşur (Gupta, Singh ve Bhaskar, 2018: 24).

E-yönetişimin karşılaştığı başlıca zorluklar arasında, teknolojinin hızla değişmesi nedeniyle önceden planlanan projelerin tamamlanamaması, vatandaşın devlete güveninde yaşanan eksiklikler ve yasalardaki boşluklar, yönetişim ve bilgi teknolojileri kullanımına rağmen kamu bürokrasisinin direnç göstermesi bulunmaktadır. Ayrıca, dijital olanakların ülke genelinde eşit bir şekilde sağlanamamasıyla ortaya çıkan dijital bölünme, altyapı yetersizlikleri, insan kaynakları eksikliği ve karmaşıklık gibi sorunlar da büyük engeller arasındadır. E-yönetişim süreçlerinde mali kısıtlamalar, milli güvenlik kaygıları, kullanıcıların dijital platformlara aşinalık kazanma süreci ve güven eksikliği de önemli engeller arasında sayılabilir. Bunun yanı sıra, kamu organizasyonlarının kültürel direnç göstermesi de e-yönetişim uygulamalarının etkin bir şekilde hayata geçirilmesinde karşılaşılan zorluklar arasında yer almaktadır (Ingrams vd., 2020: 731).

İdeal bir e-yönetişim modeli, toplumsal adaleti sağlamak, ekonomik eşitliği teşvik etmek ve tüm vatandaşlara eşit fırsatlar sunarak hükümetin iyi yönetim ya da mükemmel yönetim hedefine ulaşmasına yardımcı olan bir yapı olarak tanımlanabilir. Bu model, dijital yönetim modelleri olarak da bilinir ve bilgi iletişim teknolojilerinin devlet yönetiminde kullanılmasını ifade eder. Dijital yönetişimin bazı temel teorik yaklaşımları bulunmaktadır. İlk model, dijital ağa erişimi olan herkesin verilere adil ve eşit bir şekilde ulaşabilmesini sağlamayı hedefler. İkinci model ise, dijital ağlar aracılığıyla bilginin dağıtılmasına odaklanır. Bilginin eşit ve adil bir şekilde akması, dijital yönetişimin temel unsurlarından biridir. Gelişmekte olan ülkelerde, bu modeller henüz olgunlaşma sürecindedir ve bilgiye eşit erişim sağlamak, ağ üzerindeki bilgi akışını optimize etmek gibi temel prensiplere dayanmaktadır (Linkov vd., 2018: 1).

Daha açık bir ifadeyle, e-yönetişim modelleri, tüm vatandaşların bilgiye eşit şekilde erişmesini amaçlar. Ancak, kamu kurumlarının doğasında bulunan hiyerarşik yapılar, sermayeye dayalı bilgi akışını zaman zaman devletin işleyişiyle uyumsuz hale getirebilir. Bu nedenle, e-yönetişim modellerinin tam anlamıyla hayata geçirilebilmesi için gerekli idari reformların yapılması ve yapısal değişimlerin gerçekleştirilmesi gerekebilir. Özellikle gelişmiş ülkelerde yaygın olarak kullanılan e-yönetişim modelleri ile gelişmekte olan ülkelerde uygulanan modeller arasında

belirgin farklar bulunmaktadır. Bu farklar, ülkelerin yerel koşullarına, yönetim yapısına ve iyi yönetişimden beklentilerine göre şekillenmektedir. Sonuç olarak, gelişmekte olan ülkelerde e-yönetişim modelleri, dijital yönetişimin temel prensiplerine dayanmakla birlikte, yerel ihtiyaçlar ve işlemlere göre farklılık gösterebilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde genel olarak altı ana e-yönetişim modeli uygulanmaktadır, ancak her biri ülkenin özel koşullarına ve önceliklerine göre değişiklik gösterir (Abounoori ve Mahbobian, 2015: 3839).

1. Yayın/Geniş Yayılım Modeli: Yayın/Geniş Yayılım Modeli, kamusal bilginin bilişim ve iletişim teknolojileri aracılığıyla daha geniş kitlelere ulaştırılmasını temel alan bir e-yönetişim uygulamasıdır. Bu modelin dayandığı temel ilke, daha fazla bilgi sahibi olan vatandaşların yönetişim süreçlerini daha iyi kavrayarak bilinçli seçimler yapma ve haklarını daha etkin kullanma becerisine sahip olmasıdır. Bilgilendirilen bireylerin, yönetişim mekanizmalarından daha fazla fayda sağladığı açıkça görülmektedir. Bu model, bilgi eksikliğini giderme konusunda alternatif bir kanal sunarak, vatandaşların yerel alanda dış kaynaklardan gelen bilgileri doğrulamasına olanak tanır. Devlet yasalarının, bütçelerin, hükümet planlarının ve diğer önemli belgelerin çevrimiçi olarak erişilebilir kılınması sayesinde, vatandaşlar kamu hizmetleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilir ve gelecekteki karar alma süreçlerine katkıda bulunabilirler (Olsen, 2015: 426).

Bu modelin uygulanması, aynı zamanda vatandaşların hükümetle ilgili kritik bilgilere erişimini sağlayarak demokratik süreçlere daha etkin katılımlarını teşvik etmektedir. Karar raporları, mahkeme kararları ve diğer kamuya açık bilgilere erişimin artması, vatandaşların devletin faaliyetleri üzerindeki şeffaflığı ve hesap verebilirliği güçlendirir. Ayrıca, modern bilişim ve iletişim araçları aracılığıyla kamuya açık içerikler daha geniş bir kitleye ulaştırılır, bu da insanların demokratik süreçler ve devlet hizmetleri konusunda farkındalığını artırır. Model, kamu hizmetlerinin kalitesi hakkında vatandaşların geri bildirimde bulunmasına yardımcı olurken, aynı zamanda hükümetle ilgili düzenlemelerin çevrimiçi olarak yayılmasını da sağlamaktadır (Stojanovska vd., 2014: 52).

2. Kritik Akış Modeli: Kritik Akış Modeli, değerli ve hassas bilgilerin belirli bir hedef kitleye iletilmesine odaklanarak bilişim teknolojileri ve diğer kaynakları kullanmayı amaçlar. Bu model, bilgi akışını medyaya, muhalefet partilerine, adli heyetlere, bağımsız araştırmacılara veya genel halka kanalize ederek geniş bir kitleye ulaşmayı hedefler. Kritik öneme sahip bilgilerin doğru hedef kitleye stratejik bir şekilde aktarılması için öngörü gerektiren bu model, bilgilerin erişilebilirliğinin iyi yönetişim süreçlerini başlatmada belirleyici bir rol oynayabileceğini vurgular. Bilgi ve iletişim teknolojileriyle bu verilerin geniş kamu alanına yayılması, yönetişimde şeffaflığı ve bilgi paylaşımını teşvik eder (Kompella, 2020: 90).

Modelin temel gücü, bilgi ve iletişim teknolojilerinin mesafe ve zaman kısıtlamalarını ortadan kaldıran doğasında yatar. Bu sayede, bilginin kullanıcılara iletilmesindeki zaman gecikmeleri azaltılarak, daha önceki dönemde rastlanan sömürücü yönetişim vakalarının önüne geçilir. Kritik Akış Modeli, bilginin içeriğine ve bu bilginin hedeflendiği kullanıcılara odaklanarak, yönetişim ve karar alma mekanizmalarının zayıf yönlerini ortaya çıkarır. Bu model, karar

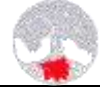
süreçlerinde zamanında ve doğru bilgiye erişimin önemini vurgularken, etkili yönetişimin ön koşullarından biri olan bilgi akışının kesintisiz olmasını sağlar (Uwizeyimana, 2015: 152).

3. Karşılaştırmalı Analiz Modeli: Karşılaştırmalı Analiz Modeli, gelişmekte olan ülkelerde nadiren kullanılan ancak büyük öneme sahip bir model olarak kabul görmektedir. Bu model, kötü yönetim örneklerini iyi yönetim örnekleriyle kıyaslayarak vatandaşların güçlenmesini sağlamaya yönelik bir araçtır. Model, kamu veya özel sektördeki mevcut bilgileri analiz eder ve bu bilgileri, stratejik çıkarımlar ve argümanlar geliştirmek için bilinen verilerle karşılaştırır. Sürekli olarak yeni bilgi ve argümanları özümseyen model, bu verileri hükümet politikalarındaki değişiklikleri değerlendirmek, etkilemek ya da savunmak için bir ölçüt olarak kullanır. Karşılaştırmalar, zaman ölçeği üzerinden geçmiş ve şimdiki durumların bir anlık görüntüsünü sunmak ya da bir müdahalenin etkisini anlamak için iki farklı durumu analiz ederek yapılabilir. Bu modelin en önemli avantajı, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu geniş bilgi depolama ve hızlı iletim kapasitesine dayanır; bu sayede coğrafi ve hiyerarşik engeller aşularak bilgiye kolay erişim sağlanır (Meijer, 2015: 199).

Modelin temel işlevi, hükümet politikalarından ve geçmişteki eylemlerden öğrenilen dersleri toplayarak mevcut politikaların etkililiğini ölçmek ve iyileştirmektir. Örneğin, adli veya hukuki karar alma süreçlerinde öncelikleri belirlemek, kamu malı ve mülkiyet haklarıyla ilgili anlaşmazlıkları çözmek gibi kritik görevleri üstlenir. Bu süreç, arka plan bilgisini geliştirerek gelecekteki kararlar için sağlam bir temel oluşturur. Ayrıca, belirli bir devlet yetkilisinin veya bakanlığın performansını değerlendirmek amacıyla geçmiş kayıtların incelenmesi de modelin önemli bir parçasıdır. Gelişmekte olan ülkeler, bilişim ve iletişim teknolojileri sayesinde düşük maliyetle küresel ve yerel bilgi kaynaklarına erişim sağlayarak bu modeli avantajlarına kullanabilirler. Ancak, modelin etkili olabilmesi, karşılaştırılabilir bilgi setlerinin bulunmasına ve kullanıcıların bu verileri analiz edebilme yetisine bağlıdır. Model, güçlü bir sivil toplum ilgisi ve yeterli kamusal hafıza olmadığı takdirde işlevsiz hale gelebilir. Sonuç olarak, bu modelin çıktıları, iyi reformları savunmak ya da mevcut yönetim uygulamaları hakkında kamuoyunu şekillendirmek için kullanılabilir (Acanga vd., 2022: 14).

4. Seferberlik ve Lobicilik Modeli: Seferberlik ve Lobicilik Modeli, e-Savunuculuk veya Mobilizasyon ve Lobicilik Modeli olarak da bilinen, en yaygın kullanılan e-yönetişim modellerinden biridir. Bu model, sivil toplumun gücünü ve desteğini kullanarak karar alma süreçlerini etkilemeyi amaçlar. Model, sanal toplulukların çeşitliliğinden ve bu topluluklar arasında oluşturulan sanal ağlar aracılığıyla fikirlerin, uzmanlıkların ve kaynakların paylaşılmasından güç alır. Bu yaklaşım, sanal topluluklar arasında bilgi paylaşımını teşvik eder ve bu toplulukları gerçek dünyadaki faaliyetlerle ilişkilendirerek proaktif bir bilgi akışı oluşturur. Sanal toplulukların çeşitliliği ve bu toplulukların sanal ağlar üzerinden bilgi ve kaynak paylaşımı modelin en büyük avantajlarından biridir (Beniwal ve Sikka, 2017: 73).

Bu model, küresel sivil toplumun küresel karar alma süreçlerine katılımını da kolaylaştırır. Seferberlik ve Lobicilik Modeli, ortak değerler ve çıkarları paylaşan sanal topluluklar oluşturur ve bu toplulukları, gerçek dünyadaki grupları uyumlu eylemler için birbirine bağlamaya yönlendirir. Model, planlı ve stratejik bilgi akışı ile sanal müttefikler yaratarak, gerçek

dünyadaki faaliyetleri desteklemeyi amaçlar. Gelişmekte olan ülkelerdeki sivil toplum kuruluşları bu model aracılığıyla uluslararası düzeyde karar alma süreçlerine daha etkili bir şekilde katılım sağlar. Ayrıca, yerel ve küresel düzeyde kamuoyunun görüşlerini şekillendirmek ve hükümetin stratejilerine yön vermek amacıyla kamu tartışmalarını teşvik eder. Hükümetler, bu modeli iyi yönetim stratejilerinin bir parçası olarak kullanarak belirli konularda kamuoyunu bilinçlendirebilir ve toplumsal katılımı artırabilir (Bouguetaia ve Mezouri, 2024: 253).

5. Etkileşimli Hizmet Modeli/Devletten Vatandaşa Devletten Devlete Modeli (G2C2G):

Etkileşimli Hizmet Modeli, diğer dijital yönetim modellerinin bir birleşimi olarak karşımıza çıkmakta ve yönetim süreçlerine bireylerin doğrudan ve kendi kendine katılımını teşvik etmektedir. Bu model, vatandaşların devlet tarafından sunulan çeşitli hizmetlere doğrudan ve etkileşimli bir şekilde erişmesini sağlamayı hedeflemektedir. Devlet seçimleri için e-oy pusulaları, sağlık planları gibi önemli konularda karar alma süreçleri ve kişiye özel devlet hizmetlerinin sunumu gibi birçok alanda vatandaşlarla hükümet arasında interaktif bir kanal oluşturmaktadır. Aynı zamanda halkın görüş ve tutumlarını ölçmek, belirli topluluklara özel yönetim tavsiyeleri veya hizmetler sunmak da bu modelin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Etkileşimli Hizmet Modeli, vatandaşların yönetime katılımı için yeni yollar açarak, diğer dijital yönetim biçimlerinin bir araya gelmesini sağlar. Bilişim ve iletişim teknolojilerinin potansiyelini tam anlamıyla kullanarak, karar alma süreçlerinde hem zaman hem de maliyet açısından tasarruf sağlar ve yönetimde daha fazla şeffaflık, verimlilik ve katılım sağlar (Dash ve Pani, 2016: 844).

Bu model, vatandaşların devlet hizmetlerine doğrudan erişimini kolaylaştırarak vergi beyannamelerinin doldurulması, devlet hizmetlerinin satın alınması, kamuoyu yoklamaları yapılması ve şikayetlerin çözülmesi gibi işlevleri içermektedir. Devletten vatandaşa ve vatandaştan devlete (G2C2G) şeklinde işleyen bu etkileşimli süreç, kamu sorunları hakkında halkın görüşlerini toplamak ve çözümler sunmak amacıyla güçlü bir iletişim kanalı kurar. Ayrıca, bilişim ve iletişim teknolojileri sayesinde, dijital ortamda tüm vatandaşların bir araya gelmesini ve iki yönlü, etkileşimli bilgi akışını mümkün kılar. Bu model, daha önceki dijital yönetim modellerinin sağladığı avantajları birleştirerek vatandaşlara doğrudan yönetime katılma fırsatı sunar ve toplumsal katılımı artırmayı amaçlar (Duggar, Bang ve Tripathy, 2023: 117).

6. E-Yönetişim Olgunluk/Gelişme Modeli: E-Yönetişim Olgunluk/Gelişme Modeli, çeşitli yönetim stratejilerinin karmaşıklık düzeylerini göstermekte ve bu modellerin etkinliğini artırmaya yönelik fırsat ve zorlukları analiz etmektedir. Bu model, geleneksel yönetim olgunluk düzeylerine dayanarak, e-yönetişim çabalarının başlatıldığı, uygulandığı veya başarılı bir şekilde tamamlandığı süreçlere bağlı olarak olgunluk seviyeleri önermektedir. Ayrıca, belirli bir olgunluk düzeyine ulaşmak için odaklanılması gereken temel alanları belirleyerek yönetim stratejilerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. E-yönetişimin etkili bir şekilde uygulanması, sistemdeki şeffaflığı artırmak ve vatandaşlara hızlı ve kaliteli hizmet sunmak için

bilişim ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanılmasını gerektiren evrimsel bir süreçtir (Fakeeh, 2016: 11).

Model, e-yönetişim etkinliklerinin başlatılması, izlenmesi, uygulanması ve kurumsallaştırılması gibi aşamaları kapsayan bir gelişim sürecini temsil etmektedir. Bu süreç, mevcut durumun doğru bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanıyarak, kuruluşların çeşitli olgunluk seviyelerinde sergilediği özellikleri belirlemektedir. Ayrıca, belirli bir olgunluk düzeyine ulaşmak için odaklanılması gereken kritik alanları ifade etmektedir. E-yönetişim uygulamaları, erişilebilirliği artırma, maliyetleri düşürme, yolsuzluğu azaltma ve hizmet almayan gruplara erişimi kolaylaştırma gibi önemli hedeflere ulaşmak için bir araç olarak değerlendirilmektedir (Irfan, 2017: 39).

E-yönetişimin temel hedefleri arasında, vatandaşların anlayabileceği ve demokratik katılıma açık bir yönetim modeli oluşturmak; her bireye saygı gösteren, kişiselleştirilmiş hizmetler sunan vatandaş merkezli bir yönetim anlayışı benimsemek; ve vergi mükellefleri için maksimum değer sağlayan etkili bir hükümet inşa etmek bulunmaktadır. Bu doğrultuda, adalet, erişim ve eşitlik gibi geniş alanlara odaklanarak reformları başlatma ve sürdürme amacı güden e-yönetişim, bilişim teknolojilerinin hızla gelişimiyle birlikte yüksek verimlilik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve yolsuzluğu besleyen bürokratik karmaşıklığın ortadan kaldırılmasını hedeflemektedir (Islam ve Ehsan, 2015: 104).

4. E-YÖNETİŞİM UYGULAMALARININ ÜNİVERSİTELER AÇISINDAN ÖNEMİ

Yükseköğretim kurumlarındaki yönetim tartışmalarının tarihsel seyrine bakıldığında, ülkelerin ve devlet yönetim mekanizmalarının evriminde paralel bir değişim yaşandığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, refah devletinin geleneksel formlarının, neo-liberal ve girişimci yaklaşımlar tarafından yerinden edilmesi, basit demokratik yönetim anlayışlarından daha karmaşık bir paydaş yönetişimi kavramına geçişi zorunlu kılmıştır. Bu durum, paydaşların rolleri ve hesap verebilirlik üzerine artan tartışmaların yanı sıra, denetim toplumu (audit society) kavramının yükseköğretim sistemlerinin yönetiminde yeniden şekillenmelere yol açtığını göstermektedir (Javed, 2019: 42).

Ancak, yükseköğretim sistemlerinin kendine özgü yönetim yapısının karmaşıklığı ve diğer kurumlardan farklılaşması, çeşitli yönetim tartışmalarını beraberinde getirmektedir. Yükseköğretim kurumlarındaki çeşitlenme, her kurumun kendine has dinamikleri ve zorlukları göz önüne alındığında, yönetim meselelerinin daha fazla karmaşıklaşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmada Scott'ın (2001) önerdiği, yalnızca resmi yönetim organlarını değil, aynı zamanda tüm liderlik çabalarını dikkate alan daha geniş kapsamlı bir "yönetişim" tanımının ele alınması önem arz etmektedir. Bu yaklaşım, yükseköğretim alanındaki yönetim dinamiklerini daha iyi anlamak ve bu süreçlerin nasıl işlediğini açıklamak açısından kritik bir rol oynamaktadır (Krishna, 2014: 8).

Yükseköğretim sistemlerinin karmaşık yapısı ve çok yönlülüğü, farklı paydaşların bir arada bulunmasını ve etkileşimini zorunlu kılmaktadır. Bu durum, yükseköğretim kurumlarının yönetim modellerinin, kamu, özel ve sivil toplum alanlarının bir araya gelmesiyle oluşan daha

kapsayıcı bir çerçeve içinde ele alınmasını gerektirir. Dolayısıyla, yükseköğretimdeki yönetim tartışmaları, sadece akademik ve yönetsel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik bağlamlarda da değerlendirilmelidir. Bu bağlamda, yükseköğretim kurumlarının etkin bir şekilde yönetilmesi, farklı paydaşların katılımını teşvik eden, hesap verebilirliği artıran ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmayı amaçlayan yenilikçi yaklaşımların benimsenmesini zorunlu kılmaktadır (Meijer, 2015: 199).

Kurumsal yönetim perspektifinde, rektörlerin yetkilerinin üniversite ve fakülte kurullarıyla paylaşılmasının önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, rektörlerin sahip oldukları yetkileri, üniversite içindeki kurullarla ve dışarıdaki mütevelli heyetleri ile dengeleyerek bir yönetim modeli geliştirmeleri önerilmektedir. Bu yaklaşım, yükseköğretim kurumlarının daha demokratik ve katılımcı bir yönetim anlayışına sahip olmalarını teşvik edebilir (Mishra, 2014: 342).

Diğer yapılan araştırmalar, Avrupa'daki üniversitelerin uygulamalarıyla kıyaslandığında, benzer bir katılımcılık düzeyinin mevcut olmadığını ortaya koymaktadır. Üniversite içindeki paydaşların karar alma süreçlerine katılımı, özellikle öğretim üyeleri dışındaki gruplar için sınırlı kalmaktadır. Öğretim üyelerinin kurullarda yer alması genellikle kabul görse de, diğer paydaşlar arasında olan araştırma görevlileri, yönetim personeli ve öğrenciler, önemli kararlarda daha fazla söz sahibi olma isteği taşımaktadır. Bu durum, yükseköğretim kurumlarında yönetim süreçlerinin nasıl şekillendiğini ve katılımın artırılması için hangi alanlarda gelişim sağlanması gerektiğini gösteren önemli bir bulgudur (Nagaraja, 2016: 51).

Sonuç olarak, rektörlerin yetkilerinin kurullarla paylaşılması ve bu yetkilerin dış paydaşlarla dengelemesi, üniversitelerin yönetiminde daha kapsayıcı bir yaklaşımın benimsenmesine olanak tanıyacaktır. Böylece, tüm paydaşların karar alma süreçlerine daha aktif bir şekilde katılım göstermesi sağlanabilir ve yükseköğretim sistemlerinin daha şeffaf, hesap verebilir ve demokratik bir yapı kazanmasına katkıda bulunulabilir. Bu yönüyle, kurumsal yönetimde katılımcılığın teşvik edilmesi, üniversitelerin yönetiminde önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

E-yönetişim, üniversiteler açısından son derece önemli bir kavramdır çünkü dijitalleşmenin getirdiği olanaklarla birlikte, üniversitelerde yönetim ve karar alma süreçlerinde şeffaflık, katılımcılık ve etkinlik sağlar. Üniversiteler, karmaşık yapılar ve çok sayıda paydaşla etkileşim içinde oldukları için, yönetim süreçlerinde dijital teknolojilerden faydalanmak birçok avantaj sunar. İşte e-yönetişimin üniversiteler açısından önemine dair bazı başlıklar (Nielsen, 2016: 108):

-Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik: E-yönetişim, üniversitelerin yönetim süreçlerini daha şeffaf hale getirmelerine olanak tanıyarak hesap verebilirliği arttırmaktadır. Geleneksel yönetim yaklaşımlarında karar alma süreçleri genellikle kapalı bir ortamda gerçekleştirilirken, e-yönetişim ile birlikte dijital platformların sağladığı olanaklar sayesinde bu süreçler daha görünür hale gelmektedir. Bu durum, özellikle öğrenci, akademik personel ve diğer paydaşlar için büyük önem taşımaktadır, çünkü bu gruplar, alınan kararların nasıl alındığını ve bu

kararların sonuçlarının ne olduğunu daha iyi anlama şansına sahip olmaktadır (Singh, 2015: 97).

E-yönetişim uygulamaları, üniversitelerin çeşitli yönlerini kapsayan veri ve bilgilere erişimi kolaylaştırarak şeffaflığı arttırmaktadır. Örneğin, üniversiteler, bütçe harcamaları, akademik programların başarısı, öğrenci memnuniyeti anket sonuçları gibi önemli bilgileri dijital platformlar aracılığıyla kamuoyuna sunabilmektedir. Bu tür bilgiler, paydaşların yönetim süreçlerine ilişkin bilinçlenmelerine ve üniversitenin faaliyetlerini değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, karar alma süreçlerinde kamuoyunun katılımını teşvik eden etkileşimli platformlar, öğrenci ve akademik personelin görüşlerini ifade etmelerini sağlamakta ve böylece daha demokratik bir yönetim anlayışının benimsenmesine katkıda bulunmaktadır (Sridevi, Kumar ve Radhikhaashree, 2017: 162).

Hesap verebilirlik, e-yönetişimin bir diğer kritik yönüdür. Dijital platformlar sayesinde, üniversiteler, belirli bir kararın alınma sürecinde kimlerin etkili olduğunu ve bu kararların sonuçlarını nasıl izleyebileceğini daha açık bir şekilde ortaya koyabilmektedir. Bu durum, üniversite yönetimlerinin kendilerine yöneltilen eleştirilere daha duyarlı olmalarını ve alınan kararların arka planını daha iyi açıklamalarını gerektirmektedir. Ayrıca, dijital sistemler aracılığıyla sağlanan geri bildirim mekanizmaları, paydaşların yönetime olan güvenini artırarak üniversitelerin toplumsal sorumluluklarını yerine getirmelerine yardımcı olmaktadır.

-Etkinlik ve Verimlilik: Dijitalleşmenin sunduğu olanaklar, üniversitelerdeki yönetim süreçlerini daha etkin ve verimli hale getirmektedir. Geleneksel yönetim yaklaşımlarında, birçok süreç zaman alıcı ve karmaşık bir yapıya sahipti. Ancak, e-yönetişim uygulamaları sayesinde bu süreçler dijital platformlar üzerinden gerçekleştirilebilmekte, bu da hem zaman tasarrufu sağlamak hem de kaynakların daha etkili bir şekilde kullanılmasına olanak tanımaktadır. Özellikle toplantıların düzenlenmesi ve yürütülmesi, e-yönetişim araçları sayesinde önemli ölçüde kolaylaşmaktadır. Çevrimiçi toplantı platformları, katılımcıların coğrafi konumlarından bağımsız olarak bir araya gelmelerine olanak tanırken, aynı zamanda zaman kaybını minimize etmektedir. Bu platformlar, görüntülü ve sesli iletişimin yanı sıra, ekran paylaşımı, belge inceleme ve anlık not alma gibi özellikleriyle toplantıların daha dinamik ve üretken geçmesini sağlamaktadır. Katılımcılar, toplantı sırasında ilgili belgeleri anında görüntüleyebilmekte ve tartışmalar sırasında gerekli bilgiler üzerinde hızlı bir şekilde fikir alışverişinde bulunabilmektedir. Bu durum, toplantıların daha kısa sürede tamamlanmasına ve daha fazla kararın alınabilmesine yardımcı olmaktadır (Sumathy, 2020: 835).

Duyurular ve bilgi akışı da e-yönetişim aracılığıyla daha etkili bir şekilde yönetilmektedir. Üniversiteler, öğrencilere, akademik personele ve diğer paydaşlara yönelik duyuruları dijital platformlar üzerinden anlık olarak iletebilmektedir. Bu sayede, önemli bilgiler, tarih ve süreleri kaçırmadan, doğru zamanda ve doğru kitleye ulaşmaktadır. Ayrıca, bu dijital sistemler, duyuruların arşivlenmesini sağlayarak, geçmişte yapılan duyurulara da kolay erişim imkânı sunmaktadır. Bu, kullanıcıların zamanında ve doğru bilgilere ulaşmalarını sağlayarak, belirsizliklerin ve kafa karışıklıklarının önüne geçmektedir (Thakur, Kashyap ve Nim, 2020: 5443).

Belge paylaşımı ve değerlendirilmesi süreçleri de e-yönetişim ile daha hızlı ve şeffaf hale gelmektedir. Çevrimiçi belge yönetim sistemleri, üniversitelerin belgeleri güvenli bir şekilde depolamalarına, paylaşmalarına ve üzerinde birlikte çalışabilmelerine olanak tanımaktadır. Akademik personel ve yöneticiler, gerekli belgeleri anında inceleyerek geri bildirimde bulunabilmekte ve bu sayede karar alma süreçleri hızlandırılmaktadır. Bu süreçlerin dijitalleşmesi, aynı zamanda kağıt kullanımını azaltarak çevresel sürdürülebilirliğe de katkıda bulunmaktadır. E-yönetişim, üniversitelerdeki yönetim süreçlerini daha etkin ve verimli hale getirmekte, zaman ve kaynak tasarrufu sağlamakta, karar alma süreçlerini hızlandırmaktadır. Dijital platformlar, katılımcıların iletişim kurma ve bilgi paylaşma biçimlerini değiştirerek, daha hızlı ve etkili bir yönetim anlayışının benimsenmesine zemin hazırlamaktadır. Böylece, üniversiteler, hem iç süreçlerini optimize edebilmekte hem de dış paydaşlarıyla olan ilişkilerini güçlendirmektedir. Bu bağlamda, e-yönetişim uygulamaları, üniversitelerin modern yönetim ihtiyaçlarına yanıt verme kapasitesini artırarak, sürdürülebilir bir gelecek inşa etmede önemli bir rol oynamaktadır (Algazo, Ibrahim ve Yusoff, 2021: 19).

-Bilgiye Erişim: E-yönetişim, üniversitelerde bilgiye erişim süreçlerini önemli ölçüde dönüştürerek, tüm paydaşların ihtiyaç duyduğu bilgilere daha hızlı ve kolay bir şekilde ulaşmasını sağlamaktadır. Geleneksel yöntemlerde bilgiye erişim genellikle zaman alıcı ve karmaşık bir süreçti. Ancak dijitalleşme sayesinde, akademik kaynaklara, karar alma süreçlerine ve diğer kritik bilgilere online erişim sağlanarak, bu süreçler hızlanmakta ve daha verimli hale gelmektedir. E-yönetişim araçları, öğrencilere ve akademik personele çeşitli kaynakları dijital platformlar üzerinden sunarak, bilgiye ulaşmayı kolaylaştırmaktadır. Örneğin, kütüphane veritabanları, araştırma makaleleri, akademik dergiler ve diğer akademik kaynaklar, online erişim imkânıyla herkesin kullanımına sunulmaktadır. Bu durum, öğrencilerin ve öğretim üyelerinin araştırma yapma süreçlerini hızlandırmakta, bilgi edinimini kolaylaştırmakta ve akademik başarılarını artırmaktadır. Ayrıca, araştırma projeleri veya tez yazımı gibi çalışmalarda gerekli olan kaynakların bulunması ve kullanılması da daha erişilebilir hale gelmektedir (Alharbi, Papadaki ve Dowland, 2014: 321).

Aynı zamanda, e-yönetişim, karar alma süreçlerinin daha şeffaf ve katılımcı bir şekilde yürütülmesine olanak tanımaktadır. Üniversitelerdeki yöneticiler, öğretim üyeleri ve öğrenciler, önemli kararlarla ilgili bilgilere çevrimiçi ortamda ulaşarak, bu süreçlere daha aktif bir şekilde katılım gösterebilmektedir. Karar alma süreçleri hakkında sağlanan bilgiler, ilgili tarafların görüşlerini ve önerilerini daha bilinçli bir şekilde sunmalarını sağlayarak, daha kapsamlı ve etkili bir yönetim yapısının oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Bu, aynı zamanda katılımcı yönetim anlayışının güçlenmesini ve paydaşlar arasında daha iyi bir iletişim sağlanmasını desteklemektedir (Bano vd., 2024: 106).

E-yönetişimin sağladığı bilgiye erişim kolaylığı, yalnızca akademik kaynaklarla sınırlı kalmamaktadır. Üniversiteler, öğrencilere sunulan hizmetler, burs imkanları, etkinlikler ve diğer önemli bilgileri de dijital platformlar aracılığıyla paylaşmaktadır. Bu tür bilgilere anında erişim, öğrencilerin fırsatları değerlendirmesini ve kendi akademik yollarını daha bilinçli bir şekilde planlamasını sağlamaktadır. Ayrıca, üniversitenin sunduğu hizmetlere dair

güncellemeler ve değişiklikler de dijital ortamda kolayca takip edilebilmektedir (Batool vd., 2021: 824).

Bununla birlikte, bilgiye erişim süreçlerinin dijitalleşmesi, üniversitelerin iç iletişimlerini de güçlendirmektedir. Akademik personel, idari çalışanlar ve öğrenciler arasındaki iletişim, e-yönetişim araçları sayesinde daha akıcı hale gelmektedir. Bilgi paylaşımı için kullanılan platformlar, herkesin güncel bilgilere erişimini kolaylaştırarak, organizasyonel süreçlerin daha uyumlu ve etkili yürütülmesine olanak tanımaktadır.

-Sürdürülebilirlik ve Çevre Dostu Uygulamalar: E-yönetişim, üniversitelerin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasına önemli katkılarda bulunan çevre dostu uygulamaları destekleyen bir yaklaşımdır. Dijital platformlar aracılığıyla gerçekleştirilen işlemler, kağıt kullanımını önemli ölçüde azaltarak çevresel etkileri minimize eder. Geleneksel yöntemlerde, belgelerin basılması, yazılması ve fiziksel olarak paylaşılması gerekliliği, yüksek miktarda kağıt israfına yol açmakta ve doğal kaynakların aşırı tüketilmesine neden olmaktadır. E-yönetişim, bu süreçleri dijitalleştirerek, bilgi akışını ve iletişimi çevrimiçi ortamda yönetmeyi mümkün kılar. Bu durum, hem çevresel sürdürülebilirlik açısından olumlu bir etki yaratır hem de maliyetleri azaltarak üniversitelerin kaynak yönetimini daha verimli hale getirir (Cortés-Cediel, Cantador ve Gil, 2017: 2).

Dijitalleşme, öğrenci ve personel belgelerinin elektronik ortamda saklanmasını ve paylaşılmasını sağlayarak, kağıt kullanımını büyük ölçüde ortadan kaldırır. Online formlar, e-öğrenci belgeleri, dijital kütüphane hizmetleri ve çevrimiçi eğitim materyalleri gibi uygulamalar, hem çevresel etkileri azaltmakta hem de bilgiye erişim süreçlerini hızlandırmaktadır. Bununla birlikte, çevre dostu uygulamalar yalnızca kağıt tüketimini azaltmakla sınırlı kalmaz; enerji verimliliği, atık yönetimi ve sürdürülebilir ulaşım gibi alanlarda da önemli fırsatlar sunar (Gobble, 2018: 67).

E-yönetişim uygulamaları, üniversitelerin enerji kullanımını optimize etmelerine yardımcı olabilecek bir dizi stratejiyi mümkün kılar. Örneğin, dijital izleme sistemleri, enerji tüketiminin gerçek zamanlı olarak takip edilmesine ve gereksiz enerji sarfiyatının önlenmesine olanak tanır. Akıllı binalar ve çevre dostu altyapılar, enerji verimliliğini artırmak için entegre sistemler kullanarak, kaynakların daha etkin bir şekilde yönetilmesini sağlar. Üniversiteler, dijital platformlar üzerinden sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için kampüs içindeki enerji kullanımını ve kaynak tüketimini optimize etmek adına bu tür teknolojileri benimseyebilir (Gupta, Singh ve Bhaskar, 2018: 25).

Ayrıca, e-yönetişim, çevresel etkilerin izlenmesi ve raporlanması süreçlerinde de kritik bir rol oynamaktadır. Üniversiteler, çevre dostu uygulamaların etkilerini değerlendirmek için dijital veri toplama ve analiz yöntemlerini kullanarak, sürdürülebilirlik performanslarını takip edebilir. Bu sayede, çevresel hedeflere ulaşma yolunda hangi alanlarda ilerleme kaydedildiği ve hangi noktaların iyileştirilmesi gerektiği belirlenebilir. Bu tür verilere dayalı karar verme süreçleri, üniversitelerin sürdürülebilirlik stratejilerini güçlendirmekte ve çevre dostu uygulamalarını daha etkili bir şekilde uygulamalarına olanak tanımaktadır.

E-yönetişim aynı zamanda, üniversitelerde çevresel farkındalığı artırmak ve toplumsal katılımı teşvik etmek için de önemli bir araçtır. Dijital platformlar aracılığıyla düzenlenen çevre bilinci kampanyaları, etkinlikler ve eğitim programları, öğrencilere ve akademik personele çevresel sorunlar hakkında bilgi vermekte ve sürdürülebilir yaşam biçimlerini benimsemeleri için teşvik etmektedir. Bu tür etkinlikler, kampüs genelinde çevre dostu alışkanlıkların yaygınlaşmasını desteklerken, üniversitelerin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasına da katkıda bulunmaktadır (Ingrams vd., 2020: 732).

-Kriz Yönetimi: E-yönetişim, üniversitelerin kriz durumlarında (örneğin, pandemiler, doğal afetler veya diğer acil durumlar) etkin bir şekilde yönetim süreçlerini sürdürmesini sağlamak için kritik bir araçtır. Kriz anları, hızlı ve doğru karar almanın yanı sıra etkili bir iletişim gerektiren dönemlerdir. E-yönetişim, dijital platformlar ve iletişim araçları aracılığıyla üniversite yönetimlerinin bu zorlu süreçleri etkin bir şekilde yönetmelerine yardımcı olur (Linkov vd., 2018: 2).

Kriz anlarında, zaman kaybı yaşanmadan hızlı bir şekilde organize olmak büyük bir önem taşır. E-yönetişim, üniversite yöneticilerinin, kriz anında gerekli bilgileri hızla toplamasına, analiz etmesine ve karar verme süreçlerini etkin bir şekilde yürütmesine olanak tanır. Örneğin, bir pandemi sırasında, üniversite yönetimi, öğrenci ve personelin sağlık ve güvenliğini sağlamak için acil durum planları oluşturmak zorunda kalabilir. E-yönetişim araçları, bu süreçte kritik bilgilerinin anında paylaşılmasını ve güncellenmesini sağlar. Çevrimiçi anketler, forumlar veya sosyal medya platformları, öğrenci ve personelin ihtiyaçlarını ve görüşlerini hızla toplamak için kullanılabilir (Acanga vd., 2022: 15).

Dijital platformların sağladığı iletişim altyapısı, kriz dönemlerinde yönetim süreçlerinin aksamasını önlemek için oldukça önemlidir. Geleneksel iletişim yöntemleri, bilgi akışında gecikmelere yol açabilirken, e-yönetişim, anlık bilgi paylaşımını ve geri bildirim alımını kolaylaştırır. Bu, yöneticilerin kriz anında öğrenci, akademik personel ve diğer paydaşlarla etkili bir şekilde iletişim kurmasını sağlar. E-posta, video konferans, anlık mesajlaşma uygulamaları ve sosyal medya gibi araçlar, duyuruların hızlı bir şekilde yapılmasına, bilgilendirmelerin zamanında yapılmasına ve kriz anında oluşabilecek belirsizliklerin ortadan kaldırılmasına yardımcı olur (Bano vd., 2024: 107).

E-yönetişim, kriz yönetiminde iş süreçlerini yeniden yapılandırmayı mümkün kılar. Kriz anlarında, üniversitelerin operasyonel süreçlerini sürdürebilmesi için çevrimiçi platformlar üzerinde alternatif yöntemler geliştirmek gereklidir. Örneğin, derslerin çevrimiçi olarak sürdürülmesi, uzaktan çalışma uygulamaları ve çevrimiçi danışmanlık hizmetleri gibi yenilikçi çözümler, kriz anlarında eğitim süreçlerinin devam etmesine olanak tanır. E-yönetişim sayesinde, üniversiteler bu tür alternatif çözümleri hızla uygulamaya koyabilir ve öğrenci, personel ve topluluk üyelerinin ihtiyaçlarına cevap verebilir (Batool vd., 2021: 825).

Ayrıca, e-yönetişim, kriz sonrası değerlendirme ve geri bildirim mekanizmalarını da destekler. Kriz dönemlerinin ardından, üniversiteler, yaşanan olayları analiz ederek, gelecekte benzer durumlarda daha etkili bir kriz yönetimi stratejisi geliştirebilir. Dijital araçlar sayesinde, öğrenci

ve personel geri bildirimleri kolayca toplanabilir ve bu geri bildirimler, gelecekteki kriz yönetimi planlarının geliştirilmesine katkıda bulunur. Bu süreç, hem üniversitelerin krize hazırlık seviyesini artırır hem de toplulukların dayanıklılığını güçlendirir (Bouguetaia ve Mezouri, 2024: 254).

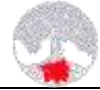
E-yönetişim, üniversitelerdeki yönetim süreçlerini modernleştirerek, daha etkin, şeffaf ve katılımcı bir yapı kurmayı amaçlar. Bu da hem öğrenciler hem de akademik personel için daha demokratik ve verimli bir yönetim anlayışını beraberinde getirir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Yönetişim, üniversitelerin yönetim süreçlerinde şeffaflık, katılımcılık ve hesap verebilirlik ilkelerini ön plana çıkararak, akademik ve idari faaliyetlerin daha etkin bir şekilde yürütülmesine olanak tanımaktadır. E-yönetişim ise, bu ilkeleri dijital platformlar aracılığıyla daha erişilebilir hale getirirken, üniversiteler arası iletişimi ve işbirliğini de artırmaktadır. Dijitalleşme, bilgi akışını hızlandırarak, paydaşların yönetim süreçlerine katılımını teşvik etmekte ve karar alma süreçlerini daha dinamik hale getirmektedir. Böylece, öğrenci, öğretim üyeleri ve diğer paydaşlar, kendi ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun hizmetleri daha hızlı ve etkili bir şekilde elde etme fırsatına sahip olmaktadır.

E-yönetişimin üniversitelerdeki önemi, bilgiye erişim kolaylığı ve süreçlerin şeffaflığı ile sınırlı kalmayıp, aynı zamanda sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada da kritik bir rol oynamaktadır. Dijital platformlar aracılığıyla gerçekleştirilen işlemler, kaynakların daha verimli kullanılmasına ve çevre dostu uygulamaların hayata geçirilmesine katkıda bulunmaktadır. Sonuç olarak, e-yönetişim uygulamaları, yükseköğretim kurumlarının yönetiminde daha etkin, verimli ve sürdürülebilir bir yaklaşım sunarak, eğitim kalitesini artırmakta ve toplumsal sorunlara çözüm geliştirme kapasitesini güçlendirmektedir. Bu bağlamda, üniversitelerin dijital dönüşüm süreçleri, sadece akademik başarının artırılmasına değil, aynı zamanda topluma hizmet eden birer merkez haline gelmelerine de zemin hazırlamaktadır. E-yönetişimin uygulamalarının üniversitelerde artırılması için öneriler şöyle sıralanabilir:

- Öğrencilerin ve akademik personelin kolaylıkla kullanabileceği, erişilebilir ve anlaşılır dijital platformlar geliştirilmelidir.
- E-yönetişim uygulamaları, üniversitelerin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olacak şekilde tasarlanmalıdır.
- Kağıt kullanımını azaltılmalı ve dijital süreçler yaygınlaştırılarak çevre dostu uygulamalar desteklenmelidir.
- Tüm paydaşların e-yönetişim araçlarına erişimi artırılmalı, üniversitelerin kapsayıcı bir yapıya sahip olması sağlanmalıdır. E-yönetişim uygulamalarının, yönetim süreçlerinde hız ve verimlilik sağlamak için nasıl kullanılabileceğine dair stratejiler geliştirilmelidir.
- -Diğer üniversiteler ve uluslararası kuruluşlarla bilgi ve deneyim paylaşımı artırılmalı, e-yönetişim uygulamaları genişletilmelidir.

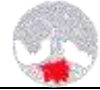

REFERENCES

- Abounoori, A.A. & Mahbobian, A., (2015). The effect of good governance on economic growth in oil countries in the MENA. *Cumhuriyet Science Journal*, 36(3), 3838-3845.
- Acanga, A.A., Mwesigwa, D.M., Oryang, A. C., & Oboi, A. O. (2022). A perspective review on the policy, practice and challenges of embracing e-governance in Uganda. *Journal of Modern Law and Policy*, 3(1), 13-28.
- Algazo, F. A., Ibrahim, S., & Yusoff, W. S. (2021). Digital governance emergence and importance. *Journal of Information System and Technology Management*, 6(24), 18- 26. DOI: 10.35631/JISTM.624003
- Alharbi, N., Papadaki, M., & Dowland, P. (2014). Security factors influencing end users' adoption of e-government. *Journal of Internet Technology and Secured Transactions (JITST)*, 3(4), 320-328.
- Bano, N., Rubab, U.E., Azhar, M., Zafar, H., & Haleemi, M. R. (2024). Decentralized participatory governance under digitalization: A model study. *Al-Qanṭara*, 10(1), 105-118.
- Batool, S., Gill, S.A., Javaid, S., & Khan, A. J. (2021). Good governance via E-Governance: Moving towards digitalization for a digital economy. *Review of Applied Management and Social Sciences*, 4(4), 823-836
- Beniwal, V.S., & Sikka, K. (2017). E-governance in India: Prospects and challenges. *International Journal of Computer and Communication Technology*, 8(2), 72-76
- Bouguetaia, S., & Mezouri, E. (2024). E-governance in the public sector in Algeria: Challenges and progress. *The Journal of Contemporary Issues in Business and Government*, 30(1), 252-272.
- Cortés-Cediel, M.E., Cantador, I., & Gil, O. (2017, August). Recommender Systems for E- Governance in Smart Cities: State of the Art and Research Opportunities. *In Proceedings of the International Workshop on Recommender Systems for Citizens*, 1-6.
- Dash, S., & Pani, S.K. (2016). E-Governance paradigm using cloud infrastructure: Benefits and challenges. *Procedia Computer Science*, 85, 843-855.
- Duggar, D., Bang, S.M., & Tripathy, B.K. (2023). Big Data Analytics in e-governance and other aspects of society. *In Encyclopedia of Data Science and Machine Learning*, 116-128. IGI Global.
- Fakeeh, K.A. (2016). The e-governance (e-gov) information management models. *International Journal of Applied Information Systems*, 11(1), 10-14.
- Gobble, M.M. (2018). Digital strategy and digital transformation. *Research-Technology Management*, 61(5), 66-71. DOI: 10.1080/08956308.2018.1495969
- Grover, V., Tseng, S.L., & Pu, W. (2022). A theoretical perspective on organizational culture and digitalization. *Information & Management*, 59(4), 103639. <https://doi.org/10.1016/j.im.2022.103639>
- Gupta, K.P., Singh, S., & Bhaskar, P. (2018). Citizens' perceptions on benefits of e-governance services. *International Journal of Electronic Governance*, 10(1), 24-55.

- Hanisch, M., Goldsby, C.M., Fabian, N.E., & Oehmichen, J. (2023). Digital governance: A conceptual framework and research agenda. *Journal of Business Research*, 162, 113777. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2023.113777>
- Ingrams, A., Manoharan, A., Schmidhuber, L., & Holzer, M. (2020). Stages and determinants of e-government development: A twelve-year longitudinal study of global cities. *International Public Management Journal*, 23(6), 731-769. DOI: 10.1080/10967494.2018.1467987
- Irfan, M.I.M. (2017). The role of e-governance in administrative efficiency and combating corruption: Case of Sri Lank. *Global Journal of Management and Business Research*, 17(2), 38-50.
- Islam, M.M., & Ehsan, M. (2015). E-governance as a paradigm shift in public administration: Theories, applications, and management. In *Public Affairs and Administration: Concepts, Methodologies, Tools, and Applications*, 103-117. IGI Global.
- Javed, H. (2019). The perils of e-governance: Impact of Trump's tweets within US-Pakistan relations. *NUST Journal of International Peace & Stability*, II(1), 41-52.
- Kompella, L. (2020). Socio-Technical Transitions and Organizational Responses: Insights from e-Governance Case Studies. *Journal of Global Information Technology Management*, 23, 89-111. <https://doi.org/10.1080/1097198X.2020.1752082>
- Krishna, D.V. (2014). Data mining in e-governance models and applications. *International Journal of Business Policy and Strategy Management*, 1(1), 7-12.
- Linkov, I., Trump, B. D., Poinssatte-Jones, K., & Florin, M. V. (2018). Governance strategies for a sustainable digital world. *Sustainability*, 10(2), 1-8.
- Meijer, A. (2015). E-governance innovation: Barriers and strategies. *Government Information Quarterly*, 32(2), 198-206
- Mishra, P. (2014). Progressive Punjab: A step towards e-governance, Indian. *Journal of Public Administration*, 60(2), 341-349.
- Nagaraja, K. (2016). E-governance in India: Issues and challenges. *IOSR Journal of Economics and Finance*, 7(5), 50-54.
- Nielsen, M. M. (2016). E-governance and stage models: Analysis of identified models and selected Eurasian experiences in digitising citizen service delivery. *Electronic Government, an International Journal*, 12(2), 107-141. <https://doi.org/10.1504/EG.2016.076132>
- Olsen, J. P. (2015). Democratic Order, Autonomy, and Accountability, *Governance*, 28(4), 425-440.
- Singh, V. (2015). An analysis of importance and challenges to e-governance in India. *National Journal of Commerce and Management*, 2(1), 96-110.
- Sridevi, J., Kumar, S.K., & Radhikhaashree, M. (2017). E-Governance in India: Opportunities and challenges. *International Journal of Pure and Applied Mathematics*, 117(15), 161-168.

- Stojanovska, M., Miovska, M., Jovanovska, J. & Stojanovski, V. (2014). The process of forest management plans preparation in the Republic of Macedonia: Does it comprise governance principles of participation, transparency and accountability?. *Forest Policy and Economics*, 49, 51-56.
- Sumathy, M. (2020). User's perception towards e-governance: A literature review. *Journal of Critical Reviews*, 7(11), 834-837
- Thakur, S., Kashyap, S.K., & Nim, D. (2020). E-governance dimensions and performance measures: Conceptual framework with reference to G2B initiatives. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 29(03), 5442-5455.
- Uwizeyimana, D. E. (2015). Mobile Phones as Means for Extending E-Governance in Rural Areas of Sub-Saharan Africa. *African Journal of Public Affairs*, 8(4), 151-169.